

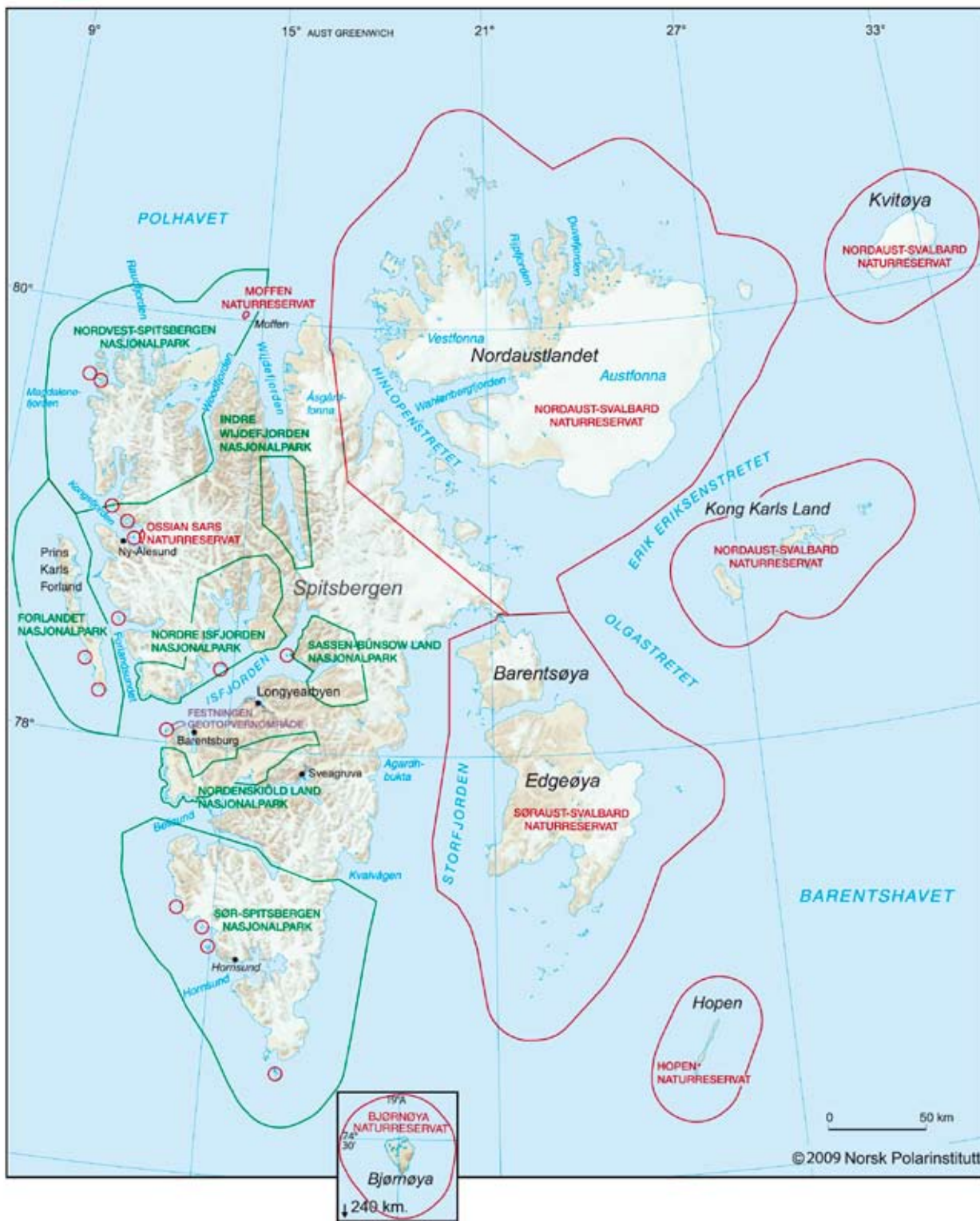
VERNEOMRÅDENE PÅ SVALBARD

SIKRER INTERNASJONALE KULTUR- OG NATURVERDIER

 NATURRESERVAT / NATURE RESERVE
 NASJONALPARK / NATIONAL PARK

 GEOTOPVERNOMRÅDE / PROTECTED GEOTOP
 FUGLERESERVAT / BIRD SANCTUARY

INNHOOLD

Fra ingenmannsland til traktat og svalbardmiljølov	4	– Nordaust-Svalbard naturreservat	14
Natur- og kulturvernets historie på Svalbard	5	– Søraust-Svalbard naturreservat	16
Formålet med verneområdene	6	– Forlandet nasjonalpark	18
Verneverdier	7	– Indre Wijdefjorden nasjonalpark	20
Naturvernområdene på Svalbard	10	– Nordenskiöld Land nasjonalpark	22
– Fuglereservatene	11	– Nordre Isfjorden nasjonalpark	24
– Bjørnøya naturreservat	12	– Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark	26
– Ossian Sars naturreservat	12	– Sassen-Bünsow Land nasjonalpark	28
– Hopen naturreservat	13	– Sør-Spitsbergen nasjonalpark	30
– Moffen naturreservat	13	Svalbard i verden	32
		Forvaltning av verneområdene	34

FORORD

Svalbard er en del av Kongeriket Norge, og gjennom Svalbardtraktaten (1920) er Norge satt til å forvalte øygruppa. Dette innebærer blant annet rett og plikt til å ta vare på Svalbards særegne natur og kulturminner for ettertida. Norges forpliktelser presiseres og gjentas også gjennom ulike internasjonale konvensjoner og avtaler, blant annet gjennom konvensjonen om biologisk mangfold.

Nasjonalt er det et mål å sikre truede arter og naturtyper, og å ta vare på et representativt utvalg av norsk natur for ettertida.

Som følge av en evaluering av områdevernet på Svalbard i 1998, ble det i perioden 2002–2005 opprettet åtte nye verneområder. Målsettingen om å etablere et representativt nettverk av verneområder på Svalbard ble dermed nådd.*)

De 29 verneområdene på øygruppa omfatter (2008) ca. 65 prosent av øygruppas landareal og ca. 84 prosent av territorialfarvannet. Ved siden av unik geologi og plante- og dyreliv, representerer kulturminner fra mange generasjoner virksomhet en enestående kulturarv i internasjonal sammenheng.

Øygruppas landskap, biologi og kulturminner er helt vesentlige deler av opplevelsen av Svalbard. Vi håper at dette heftet gjør deg bedre kjent med verneområdene på Svalbard, og at det samtidig bidrar til å tydeliggjøre viktigheten av disse verneområdene for å ta vare på de unike natur- og kulturverdiene.

God fornøyelse!

*) Ytterligere behov for beskyttelse av enkelte arter samt noen mindre lokaliteter/forekomster, for eksempel øglefossiler, vurderes.

Reinrose (JH)

FAKTA

Landareal: Ca. 61 022 km²
Midnattssol (i Longyearbyen): 20/4–23/8
Polarnatt (i Longyearbyen): 11/11–30/1
Administrasjonssenter: Longyearbyen
Befolkning (per 2009): Ca. 2100

BIDRAGSYTERE: Marie Lier, DN (red) – Sissel Aarvik, SMS – Knut Fossum, SMS – Cecilie von Quillfeldt, NP – Øystein Overrein, NP – Susan Barr, RA
 Jan-Petter Huberth Hansen, DN – Morten Ekker, DN

FOTOGRAFER: Georg Bangjord (GB) – Morten Ekker (ME) – Jørn Henriksen (JH) – Jon Aars, Norsk Polarinstittutt (JA) – Andrea Taurisano, Norsk Polarinstittutt (AT)
 Per Harald Olsen (PHO) – Odd Harald Hansen (OHH) – Arve Elvebakk, Universitetet i Tromsø (AE) – Marie Lier (ML) – Sysselmannen på Svalbard (SMS)
 Norsk Polarinstittutt, arkiv (NP)

FORSIDE HOVEDBILDE: BELLSUND (GB) Bildet er noe redigert – **TOPPILDER:** TUNHEIM, BJØRNØYA (SMS), BINNE MED TRILLINGER (ML) OG SNØSOLEIE (ML)
 – **BAKSIDE:** MÅLARDALEN, NORDENSKIÖLD LAND (OHH) **KART:** NORSK POLARINSTITUTT

Hvalfangstskute (NP)

Smeerenburgbreen (ML)

FRA INGENMANNSLAND TIL TRAKTAT OG SVALBARDMILJØLOV

Svalbard ble betraktet som ingenmannsland, eller snarere allemannsland, fram til Svalbardtraktaten ble undertegnet i 1920. Aktiviteten på øygruppa har hovedsaklig vært knyttet til utnyttelse av naturressursene, men også turister, eventyrere og forskere har tatt den i bruk.

HVALFANGST, POMORER OG FANGSTMENN

Fangst av hval og hvalross startet etter at Willem Barentsz oppdaget Svalbard i 1596. Hovedsakelig ble fangsten drevet av nederlendere og engelskmenn, med innslag av dansk-norske og andre. Overbeskatning førte etter hvert til dalende inntekter. Pomorer fra Nordvest-Russland tok i bruk øygruppa i perioden fra ca. 1700 til 1850, med hovedvekt på overvintringsfangst av rein, rev, isbjørn, hvalross og sel samt egg- og dunsanking. Norske fangstmenn overtok, og holdt tradisjonen ved like fram til 1970-tallet. En del nordmenn drev også jakt, fangst og egg- og dunsanking fra ishavsskuter som kom opp fra fastlandet om sommeren. Overbeskatning av enkelte arter og påfølgende fredningsvedtak satte stopper for fangsten.

Leting etter drivverdige forekomster av kull og mineraler (blant annet gips, marmor med mer) fikk et kraftig oppsving fra begynnelsen av 1900-tallet. Kull fra Isfjorden, Kongsfjorden og Van-Mijenfjorden er blitt utvunnet.

Svalbard har gjennom tidene vært utgangspunkt for ulike Nordpol-ekspedisjoner. Utallige forskere har studert høyarktiske fenomener, og besøkende har kommet for å nyte den eksotiske polarnaturen. Under 2. verdenskrig ble Svalbards beliggenhet utnyttet til bygging og drift av værstasjoner. Meteorologiske stasjoner har lenge vært en del av aktivitetene på øygruppa.

Borgere fra alle land som har sluttet seg til Svalbardtraktaten har rett til næringsutøvelse på øygruppa. I dag er det russisk aktivitet i Barentsburg, en polsk forskningsstasjon i Hornsund, og Ny-Ålesund er en viktig base for mange internasjonale forskere. Longyearbyen er et internasjonalt samfunn med innbyggere fra 36 nasjoner (i 2009). I tillegg er øygruppa et populært turistmål, spesielt om sommeren.

Miljøvernlovgivningen gjelder for alle som bor og driver næringsvirksomhet på Svalbard, i tillegg til alle tilreisende.

NATUR- OG KULTURVERNETS HISTORIE PÅ SVALBARD

Svalbardtraktaten var et svært tidlig eksempel på aktiv miljøvern-tankegang. Allerede på 1800-tallet bemerket bekymrede iakttakere nedslaktingen av fugler og pattedyr på Svalbard. Så tidlig som på 1920-tallet ble det uttrykt bekymring når det gjaldt souvenirplukking fra hvalfangergravene i Magdalenefjorden.

Svalbardloven (1925) åpnet for fredning av «dyr, planter, naturformasjoner, landstrekninger og fortidslevninger». Reinen ble fredet i 1925, og jakt på rype, gås og polarrev ble regulert fra 1928. Hvalrossen ble fredet fra 1952. I 1932 ble to større områder fredet for sin botaniske verdi. Isbjørn på Kong Karls Land ble fredet i 1939.

Arbeidet med vern av kulturminner kom ikke skikkelig i gang før på 1960-tallet. De første kulturvernforskriftene for Svalbard kom i 1974. Forskriftene ble oppgradert og justert i 1992, og deretter endret med svalbardmiljøloven i 2001.

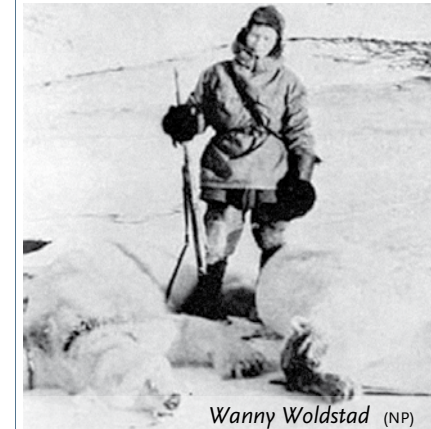
I 1973 fattet norske myndigheter omfattende vernevedtak. Isbjørnen ble totalfredet. Tre nasjonalparker, to naturreservater og 15 fuglereservater på til sammen ca. 25 000 km² ble opprettet. Moffen og Bjørnøya naturreservater ble opprettet henholdsvis i 1984 og 2002. I 1998 ble det gjennomført en analyse for å se om verneområdene utgjorde et representativt utvalg av Svalbards natur. Den viste blant annet at arktisk vegetasjon var kraftig underrepresentert. I 2003 ble de tre nasjonalparkene rundt Isfjorden opprettet, i tillegg til Festningen geotopvernområde, Ossian Sars og Hopen naturreservater. Indre Wijdefjorden nasjonalpark ble opprettet i 2005.

Andrée-ekspedisjonen 1897 (NP)

Turister i Krossfjorden ca. 1910 (NP)

Wanny Woldstad (NP)

Virgohamna, Danskøya (SMS)

Hvithval (GB)

Ullmyrklegg (OHH)

Plukk ikke blomster.
Ta vare på mangfoldet.

Svalbardvettreglene

FORMÅLET MED VERNEOMRÅDENE

FORMÅLET MED VERNEOMRÅDENE KAN KORT OPPSUMMERES SLIK:

- å ta vare på store, sammenhengende og stort sett urørte og vakre naturområder på land og i sjø
- å sikre et representativt utvalg av naturtyper
- å sikre økologiske nøkkelområder (for eksempel viktige hekke- og beiteområder)
- å sikre leveområder for trua og sårbare arter

MANGFOLDET I SVALBARDS NATUR OG KULTUR ER SIKRET FOR ETTERTIDEN

Svalbards 29 verneområder dekker i dag ca. 65 prosent av øygruppas totale landareal som er 61 020 km², og ca. 86,5 prosent av Svalbards territorialfarvann (ut til 12 nautiske mil). Verneområdene fanger opp mangfoldet i naturen og kulturen på en god måte. De bidrar også til å oppfylle ambisjonene om at Svalbard skal være et av de best forvaltede villmarksområdene i verden. I tillegg er verneområdene viktige som referanseområder for forskning og for opplevelse av Svalbards natur.

Antall	Landareal (km ²) (inkl. bre og ferskvann)	Marint areal (km ²)
Nasjonalparker	7	14 500
Naturresevatner	21	25 300
Geotopvernområder	1	14
Sum	29	Ca. 39 800 eller 65 % av totalt landareal
		Ca. 78 000 eller 86,5 % av territorialfarvannet

VERNEVERDIER

KULTURMINNENE

Kulturminnene finnes i all hovedsak i nærheten av sjøen, på steder med god ressurstilgang samt ei god havn og tilgang til ferskvann og drivved. Kulturminner er alt fra graver til rester av bygninger og anlegg. Bygningsmaterialer kan være naturlige, som stein, torv og drivved, eller innførte materialer som metall, fiberpapp, presenning og glass. Ofte finnes det løse kulturminner som redskap, møbler, proviantemballasje og annet utstyr. Alt fra før 1946 er automatisk fredet og bør ikke røres. Alt har potensial til å fortelle noe om historien på Svalbard.

Kulturminnene er viktige kilder til kunnskap om tidligere tiders aktiviteter og mange av de viktigste kulturminnene finnes innenfor verneområdene. Et eksempel er Virgohamna, startstedet for den svenske André-ekspedisjonens ballongferd i 1897. I tillegg i verneområdene finnes det blant annet rester av hvalfangststasjoner, store hvalfangergravplasser, pomortufter og et stående russekors, den eneste bevarte tyske meteorologiske stasjonen fra andre verdenskrig og rester av tidlige svenske og russiske forskningsstasjoner.

HAVOMRÅDENE

86,5 prosent av territorialfarvannet ut til 12 nautiske mil er vernet. Sjøarealene er tatt med av ulike grunner:

- De er spesielt viktige for sjøfugl og deres næringsgrunnlag.
- De er viktige for isbjørn, hval, hvalross og andre selarter.
- De inneholder elvemunninger/elvevifter.
- De inngår som en del av et helhetlig naturmiljø.

Elvene bringer mye smeltevann ut i fjordene. Vannet blir dermed mindre salt, og mye slam avsettes på bunnen. Dette har igjen betydning for hvilke bunndyr som lever der, og dyrene som lever av disse. Totalt finnes det mer enn 1 000 ulike arter av bunndyr i svalbardområdet.

Det biologiske mangfoldet på og rundt Svalbard er sterkt knyttet til de omkringliggende havområdene. Barentshavet er et av de mest produktive havområdene i verden, som følge av møtet mellom det varme og salte atlantehavsvannet og det kalde og mindre salte vannet fra polbassenget. Særlig på Øst-Svalbard er verneverdiene nært knyttet til iskanten og dens betydning som leveområde for sjøpattedyr og sjøfugl.

Polarlomvi (ML)

FUGL

Omlag 30 fuglearter hekker årlig på Svalbard, men bare et fåtall fugler av nøkkelartene oppholder seg der om vinteren.

Overvintringsområdene og trekketidspunktene om våren og høsten varierer fra art til art. Rødnebbterna har et av de mest ekstreme årlige vandringene som strekker seg mellom hekkeområdene på Svalbard og overvintringsområdene ned mot Antarktis.

En helhetlig forvaltning av trekkfuglene er viktig. Det er en stor utfordring å sikre gode livsbetingelser under hekkesesongen på Svalbard, og i nøkkelområder i andre land til andre tider på året. Dårlig næringstilgang, forstyrrelser, jakt og miljøgifter er blant faktorene som kan påvirke bestandene. Svalbardbestanden av hvitkinngås er et godt eksempel på at bevaringstiltak over landegrensene fungerer. Bestanden som overvintrer i Skottland har gjennom aktive forvaltningstiltak økt fra 300 individer i 1948 til flere titalls tusen i dag.

Barentshavet er et av områdene i verden med mest sjøfugl. På sensommeren er det om lag 20 millioner fugler i dette havområdet. Alkekonge, havhest, polarlomvi og krykkje er de mest tallrike. De store sjøfuglforekomstene har stor nasjonal og internasjonal verdi. Spesielt Bjørnøya, Storfjorden og Hopen er viktige hekkeområder for sjøfugl og hundrevis av sjøfuglkolonier er kjent. De store koloniene ligger langs polarfronten, området der det kalde vannet fra polbassenget møter det varme vannet som kommer sørfra. Dette skaper en kraftig omrøring i vannmassene som gjør vannet veldig næringsrikt. Mange arter er først og fremst sårbare når de ikke er i Svalbards farvann. Matmangel, drukning i fiskeredskaper, oljesøl og miljøgifter er blant truslene. Konsekvensene av raske klimatiske endringer er en stor og uoversiktlig utfordring. 16 arter står på «Norsk Rødlista» over sårbare eller truede fuglearter på Svalbard, de fleste tilknyttet marine miljø. Disse artene fortjener derfor et særlig fokus. Blant annet er forstyrrende ferdsl i hekketida en faktor som alle som ferdes på Svalbard må være oppmerksom på.

PATTEDYR

Svalbard har relativt få pattedyrarter, deriblant bare tre landpattedyr; svalbardrein og fjellrev, i tillegg til østmarkmus som bare finnes i den nedlagte gruvebyen Grumant. Isbjørn regnes som et sjøpattedyr sammen med 15–20 ulike sel- og hvalarter.

Fjellrevbestanden på Svalbard blir, i motsetning til den på fastlands-Norge, regnet som stor og stabil, og revefangst er tillatt for fastboende. Svalbardreinen ble nesten utryddet ved jakt før den ble totalfredet i 1925. Etter det har bestanden økt kraftig og jakten som nå drives er regulert gjennom kvoter. Noen av reinens viktigste beiteområder er inkludert i verneområdene, eksempelvis Reindalen og Sassendalen i henholdsvis Nordenskiöld Land og Sassen-Bünsow Land nasjonalparker.

Tre av Svalbards pattedyrarter er rødlistet; isbjørn, hvalross og steinkobbe. Ulike former for vern bidrar til å sikre artenes leveområder. Den felles norsk-russiske bestanden av isbjørn er beregnet til ca. 3 000 dyr. Hopen og Kong Karls Land har vært viktige hiområder for isbjørn, men endringer i isens utbredelse endrer betingelsene for isbjørnen. De mest brukte liggeplassene for hvalross ligger innenfor verneområdene. Det er flest hanner på disse liggeplassene, hunner med unger oppholder seg stort sett på Frans Josef Land. Verdens nordligste bestand av steinkobbe lever langs vestkysten av Spitsbergen og er på minst 1 000 dyr.

PLANTER

Vegetasjonen på Svalbard er preget av det barske klimaet, og artsmangfoldet er relativt begrenset. Vel 50 arter av karplanter er oppført på Rødlista. Av disse er 17 arter betraktet som kritisk truet, ni som truet og 11 som sårbare. Flere av artene er sjeldne på Svalbard og i europeisk sammenheng. Marinøkkel og småsøte er eksempler på arter som er kritisk truet på Svalbard. Mange av artene som er mest truet er planter som er relativt varmekrevende og knyttet til lokale, klimatiske gunstige steder. Nasjonalparkene i de indre fjordene er botanisk sett spesielt rike.

Det høyarktiske steppesområdet i Indre Wijdefjorden nasjonalpark er, sammen med den høyarktiske fuglefjellvegetasjonen, regnet som det mest eksotiske av Svalbards vegetasjon.

Hvalross (ML)

Trådsildre (ML)

Festningen (GB)

Dunøyane (GB)

Smålom (GB)

GEOTOPVERNOMRÅDE

Geotopvernrområder er områder som inneholder viktige eller særpregede geologiske forekomster. I slike områder skal man unngå aktivitet som kan skade eller ødelegge de geologiske forekomstene.

FESTNINGEN GEOTOPVERNOMRÅDE

Festningen geotopvernrområde ligger ytterst i Grønfjorden ved munningen av Isfjorden (vernet i 2003, 14 km² land og 3 km² marint areal). I det kjente Festningsprofilen er det en geologisk lagrekke som er avsatt gjennom flere hundre millioner år. På østsiden av Festningsodden er det funnet fossile fotspor etter en planteetende dinosaur av arten Iguanodon. Disse øglene var 10–12 meter lange, 3–5 meter høye og levde for 100 mill. år siden. Sporene var over en halv meter i tverrmål. De fossile fotsporene lå i bergklippene helt ned i vannkanten og var veldig utsatt for bølgeerosjon. Ikke lenge etter at sporene ble funnet og avtegnet, raste hele klippene i havet.

NATURVERNOMRÅDENE PÅ SVALBARD

Nasjonalparker er store områder som er mer eller mindre uberørte. Områdene har stor forskningsmessig verdi, eller kan ha stor betydning for opplevelsen av Svalbards natur- og kulturarv.

Naturmiljøet og kulturminnene i nasjonalparkene skal beskyttes mot endringer og ødeleggelse. Landskapet og eventuelt havbunnen, planter, dyreliv og geologiske forekomster skal vernes mot utbygging, anlegg, forurensning og andre aktiviteter. Det skal også vernes mot ferdsel som kan påvirke eller forstyrre naturmiljøet. I verneforskriften for hver nasjonalpark står det beskrevet hvilke aktiviteter som er tillatt i den enkelte nasjonalpark.

Naturreservater er områder med uberørt eller tilnærmet uberørt natur. Områdene kan ha spesielle eller sårbare økosystemer, ha stor naturvitenskapelig verdi eller være spesielt viktige for dyre- og plantelivet. De kan også ha spesielle geologiske forekomster.

Et naturreservat kan totalfredes, eller det kan gis spesielle bestemmelser for vern av kulturminnene. Hvilke aktiviteter som er tillatt i naturreservatene varierer, men generelt er det strengere restriksjoner her enn i nasjonalparkene. Naturreservat er den strengeste verneformen, og brukes på natur som har spesielt stor verneverdi.

FUGLERESERVATENE

Langs vestkysten av Svalbard er det 15 naturreservater med sikring av hekkeområder for fugl som verneformål (vernet i 1973, totalt 15 km² land og 64 km² marint areal). Fem av disse har i tillegg internasjonal vernestatus som Ramsar-områder.

14 av de 15 reservatene består av holmer eller små øyer. Områdene er viktige hekkeplasser for blant annet ærfugl og gjess. Disse artene foretrekker hekkeplasser på holmer og skjær som ikke er omgitt av is om sommeren. På den måten er de trygge for rev. Det er få slike steder på Svalbard, og derfor kan det bli mange hekkefugler på disse øyene. Det er ferdselsforbud i fuglereservatene fra 15. mai til 15. august. I denne perioden er det forbudt med bruk av båt (med og uten motor) og ferdsel til fots. Reservatene omfatter også havet omkring øyene ut til 300 meter fra land og skjær.

De 15 reservatene er:

- Sørkapp
- Isøyane
- Dunøyane
- Olsholmen
- Kapp Linné
- Gåsøyane
- Plankeholmane
- Kongsfjorden
- Forlandsøyane
- Hermansenøya
- Boheman
- Blomstrandhamna
- Guissegzholmen
- Skorpa
- Moseøya

Fugler er sårbare i hekketiden. Gjess er spesielt lettskremte og kan forstyrres selv om du er flere hundre meter unna. Da er eggene et lett bytte for fjellrev, jo og polarmåke. Hold derfor god avstand. Om du kommer for nært reiret til en jo vil foreldrene ofte angripe. Alternativt forsøker de å få deg unna ved å spille skadet. Følg etter fuglen hvis det skjer.

Sørhamna, Bjørnøya (GB)

Hopen (GB)

BJØRNØYA NATURRESERVAT

Vernet: 2002 **Areal:** Landareal: 177 km² Marint areal: 2 805 km²

Reservatet omfatter hele øya unntatt et mindre område rundt den meteorologiske stasjonen. Store deler av øya er flat, bortsett fra sørspissen og Miseryfjellet i øst. Rundt sørspissen er det enorme sjøfuglkolonier som er blant de største i verden.

De grønne havområdene rundt øya er av de mest produktive i hele Barentshavet. Polarfronten omgir oftest Bjørnøya både på øst-, sør- og vestsiden, og dette skaper spesielt gode næringsforhold. Øya er også et viktig rasteområde for trekkende fugl til og fra det øvrige Svalbard. Blant annet raster hvitkinngås på Bjørnøya under høsttrekket. På de flate delene av øya er det mange vann med et rikt fugleliv og svalbardrøye. Deler av året er det spesielle ferdelsesforbud/-reguleringer for mindre områder både til havs og på land.

Bjørnøya var den første landkjenning Willem Barentsz' ekspedisjon fikk i svalbardområdet i 1596, og øya fikk sitt navn da. Det var her hvalross først ble slaktet i store mengder. Senere ble det både russisk og norsk overvintringsfangst. Gruvedrift ble forsøkt på forskjellige mineraler, og kullgruveanlegget Tunheim var aktivt fra 1916–1925. Det finnes flere viktige kulturminner fra alle disse periodene. De eldste kulturminnene på Bjørnøya er en spekkovn ved en slakteplass for hvalross på Koefoedodden. Svalbards eldste bevarte fangsthytte, Hammerfesthuset fra 1822, finnes på Bjørnøya.

OSSIAN SARS NATURRESERVAT

Vernet: 2003 **Areal:** Landareal: 12 km²

Ossian Sars naturreservat ligger innerst i Kongsfjorden, ikke langt fra Ny-Ålesund. Området ble vernet som plantefredningsområde i 1973. Det har frodig vegetasjon, og er også viktig for mange fugler. Det er en rekke sjeldne plantearter innenfor reservatet, f.eks. småsøte, fjelløyentrøst og alperublom. Det er lov å ferdes til fots i området, men ikke tillatt å slå opp telt eller kjøre snøskuter.

Ossian Sars (GB)

Moffen (ML)

HOPEN NATURRESERVAT

Vernet: 2003 **Areal:** Landareal: 46 km² Marint areal: 3 140 km²

Hopen naturreservat er ei langstrakt, klippeaktig øy som ligger sørøst for Edgeøya. Naturreservatet omfatter hele øya samt sjøområdet ut til territorialgrensen, også her med unntak av et mindre område rundt den meteorologiske stasjonen. Øya var tidligere et svært viktig hiområde for isbjørn. Antall hi varierer blant annet med isforholdene rundt øya tidlig på vinteren. Hopen er også et sentralt trekkområde for isbjørn. 200–500 isbjørn passerer den meteorologiske stasjonen hvert år. Havområdene omkring øya er svært viktige som næringsområder for isbjørn når det er drivis.

Hopen står på BirdLife Internationals liste over viktige fugleområder i Europa. Øya har flere store fuglefjell med blant annet polarlomvi og krykkje. Havområdene rundt øya er sentrale leveområder for hvalross om vinteren.

MOFFEN NATURRESERVAT

Vernet: 1983 **Areal:** Landareal: 5 km² Marint areal: 4 km²

Moffen er ei lita grusøy på nordsiden av Spitsbergen. Reservatet ligger inne i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. Øya er en viktig liggeplass for hvalross og et viktig hekkeområde for fugl. Det fredede området omfatter øya og en sone på 300 m fra land og skjær. Fra 15. mai til 15. september er det forbudt å ferdes på og rundt Moffen. Forbudet gjelder også ferdsel på sjøen. Mange cruisebåter seiler til Moffen for å se på hvalross fra 300 metersgrensen.

NORDAUST-SVALBARD NATURRESERVAT

Vernet: 1973 **Areal:** Landareal: 18 663 km² Marint areal: 36 691 km²

Nordaust-Svalbard naturreservat er det største av verneområdene på Svalbard. Naturreservatet omfatter hele Nordaustlandet, samt den nordøstlige delen av Spitsbergen, i tillegg til Kvitøya og Kong Karls Land. Norges største breer ligger på Nordaustlandet.

Bråsvellbreen, Nordaustfonna (ML)

Russekors, Krossøya (ML)

Ismåke (GB)

HISTORIE

Eneste bevarte russekors. Området har mange viktige kulturminner. Andréeneset på Kvitøya, der Andrée-ekspedisjonens leir ble funnet 33 år etter at de forlot Virgohamna i luftballong i 1897, er nok den mest omtalte.

På Krossøya i Murchinsonfjorden finnes det eneste fremdeles stående russekoret. I Sorgfjorden er det rester av en stasjon som ble brukt av den svensk-russiske gradmålingsekspedisjonen vinteren 1899–1900. Den best bevarte av de tyske meteorologiske stasjonene fra 2. verdenskrig ligger i Rjipfjorden.

LANDSKAP

Enorme breer. Svalbards virkelig store breområder ligger i reservatet. Over tre fjerdedeler av Nordaustlandet er dekt av is. Med sine 7 000 km² er Austfonna Norges største bre. Den nesten 250 km lange brefronten er imponerende. Landskapet er sterkt påvirket av breenes aktivitet i tidligere istider. Naturreservatet har derfor lave avrundede fjell og viddelandskap.

FERDSEL

Flere og flere kystcruisebåter seiler østover, enten ned Hinlopenstretet eller rundt Nordaustlandet. Sjuøyane, Alkefjellet, Bråsvellbreen og Kvitøya er populære steder å besøke. Naturreservatet brukes også av forskere.

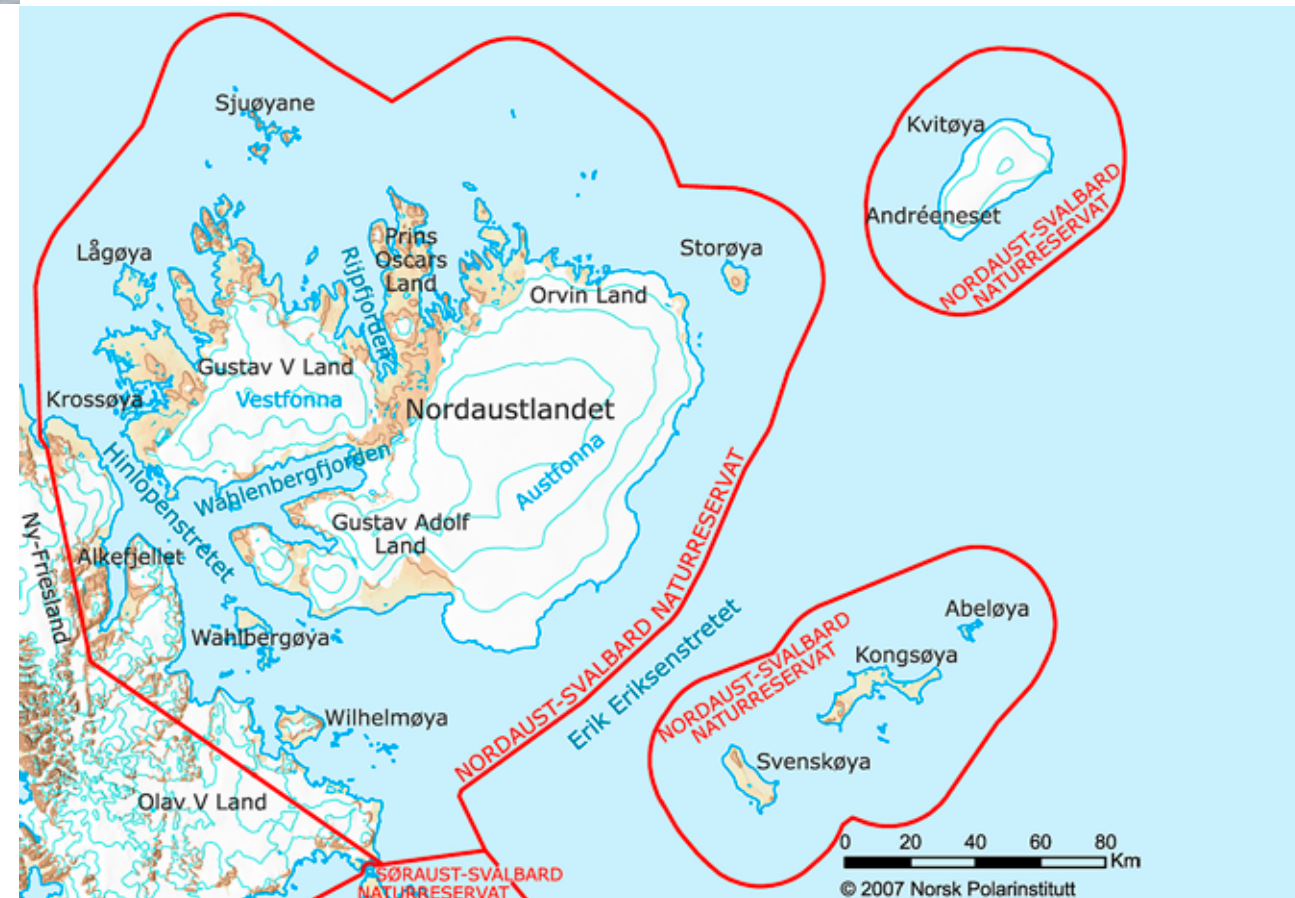
DYRELIV

Yngleområde for isbjørn. Øygruppa Kong Karls Land er et av de viktigste yngleområdene for isbjørn i denne delen av Arktis. Derfor er det ferdselsforbud her hele året. Det er flere liggeplasser for hvalross i reservatet. De fleste er grupper med okser, men i de senere årene er det også observert grupper med kuer og kalver.

I Alkefjellet, på vestsiden av Hinlopenstretet, hekker store mengder polarlomvi. Deler av naturreservatet er viktige som hekkeområder for ringgås. De fåtallige artene sabinemåke og ismåke hekker innenfor reservatet. Sjuøyane, Lågøya og øyene i Hinlopenstretet er viktige hekkeområder for vannfugl.

PLANTELIV

Arktisk polarørken. Vegetasjonen i reservatet tilhører den arktiske polarørkensonen. Store deler av naturreservatet er mer eller mindre uten vegetasjonsdekke.

SØRAUST-SVALBARD NATURRESERVAT

Vernet: 1973 **Areal:** Landareal: 6 400 km² Marint areal: 15 426 km²

Søraust-Svalbard naturreservat dekker Edgeøya og Barentsøya, Tusenøyane, Ryke Yseøyane og Halvmåneøya. Her finner vi hevede strandavsetninger med tydelige gamle strandlinjer.

Krykkje (GB)

Ryggvirvel fra hval (ML)

Puterublom (GB)

HISTORIE

Isbjørnkongen. Det har vært drevet mye fangst i området, blant annet i Habenichtbukta. I Ekrollhamna er det hustuffer, korsfundamenter og graver etter russerne. Fra norsk fangstvirksomhet finnes stasjonen Bjørneborg på Halvmåneøya som var favorittstasjonen til «isbjørnkongen» Henry Rudi. Rudi har fått kallenavnet sitt med rette, 713 isbjørn felte han i løpet av sine 12 sesonger som fangstmann.

LANDSKAP

Hevede strandlinjer og polygonmark. Relativt store deler av naturreservatet er dekt av bre. Landformasjonene er avrundede. Store områder, særlig på Edgeøya har hevede strandavsetninger. Mange steder er de gamle strandlinjene veldig tydelige. På grunn av landheving kan vi se hvalbein som tidligere lå under vann. Det er også store områder med polygonmark/strukturmark.

FERDSEL

Kapp Lee, Diskobukta og Halvmåneøya er populære steder å besøke for kystcruisebåtene. Det er også noe forskningsaktivitet i reservatet.

Hvalross, Kapp Lee (ML)

PLANTELIV

Mosetundra. I de lavereliggende områdene på østsida av Edgeøya og Barentsøya er det vegetasjon karakterisert av usammenhengende mosetundra. Ekskrementer fra reinsdyr har gjennom lang tid skapt grobunn for denne sjeldne vegetasjonstypen.

DYRELIV

Hvalross og isbjørn. Naturreservatet har flere av Svalbards viktigste liggeplasser for hvalross. Det er også observert kuer med kalver. Edgeøya er et av områdene med mest rein på Svalbard, og dessuten er området viktig for isbjørn.

Mange ulike fuglearter hekker innenfor reservatet. Tusenøyane er sentrale kjerneområder for blant annet smålom, ringgås, ærfugl og rødnebbterne.

Polarsvømmesnipe (ML)

Blanknuten, Diskobukta (GB)

FORLANDET NASJONALPARK

Vernet: 1973 Areal: Landareal: 616 km² Marint areal: 4 018 km²

Forlandet nasjonalpark dekker hele den langstrakte øya Prins Karls Forland på vestsiden av Spitsbergen. Øya består av en langstrakt fjellrekke og store strandflater.

HISTORIE

Norsk og russisk fangst. Nasjonalparken har en rekke viktige kulturminner og kulturmiljøer knyttet til norsk og russisk hvalfangst og overvintringsfangst. Prins Karls Forland ble tidlig annektert fordi det ble funnet jern allerede ved starten av 1900-tallet.

LANDSKAP

Store flater og spisse fjell. Prins Karls Forland er ei langstrakt øy med høye fjell. Øya er nesten delt i to av den lange, lave Forlandssletta. Vestsiden har til dels store sammenhengende strandflater, mens østsiden har bratte isbreer og en strandlinje brutt opp av brefronter. I fjellsidene finnes det en rekke steinbreer. En steinbre er en breformet masse av stein, grus og sand med en kjerne av is.

FERDSEL

Det er en del skipstrafikk forbi Prins Karls Forland, siden alle som seiler nordover langs vestkysten av Spitsbergen må forbi øya. Kun relativt små båter kan seile i Forlandssundet, ettersom det kun er fire meter dypt på det grunneste. Det er lite ferdsel på land, kun to til tre steder besøkes av ekspedisjonscruisebåtene samt at noen turoperatører organiserer fotturer her.

DYRELIV

Steinkobbe og lomvi. Nasjonalparken er kjerneområde for verdens nordligste bestand av steinkobbe og er et av de få stedene det hekker lomvi på Spitsbergen. Det er flere større og mindre fuglefjell i nasjonalparken. Fuglehukfjellets vestside er et av de mest frodige fuglefjellene på Svalbard. Både Plankeholmene og Forlandsøyane fuglereservater ligger i nasjonalparken og begge reservatene har store hekkebestander av våtmarksfugl. Forlandssletta er et viktig hekkeområde for blant annet smålom, havelle og polarsvømmesnipe. Vestkysten av Prins Karls Forland er et viktig vintertilholdssted for sjøfugl.

Steinkobbe (GB)

Grav, Fuglehuken (GB)

Marslys over nordre del av Forlandet (GB)

Fuglehukfjellet (GB)

Tuesildre (JH)

INDRE WIJDEFJORDEN NASJONALPARK

Vernet: 2005 **Areal:** Landareal: 745 km² Marint areal: 382 km²

Denne nord-sørgående terskelfjorden på nordsiden av Spitsbergen deler nesten Spitsbergen på langs. Området har en unik høyarktisk steppevegetasjon.

HISTORIE

Viktig fangstområde. Wijdefjorden har helt siden pomortiden vært brukt som fangstområde. I dag er Austfjordnes utgangspunkt for fangsten her og fangststasjonen lånes ut av Sysselmannen for et år av gangen. I tillegg ligger det et antall bistasjoner både nord og sør for hovedstasjonen, på begge sider av fjorden.

LANDSKAP

Stor variasjon. Fjorden har en vid munning i nord, en terskel og et kaldt-vannsbasseng i den indre delen. Beliggenheten gjør fjorden interessant for forskere på grunn av livet på land og i fjorden samt i forbindelse med klimastudier. De høyarktiske steppeområdene på begge sider av fjorden karakteriseres av gressaktige arter, ekstrem tørke, alkalisk jord med saltutfelling i overflaten samt store arealer uten vegetasjon.

FERDSEL

Det meste av ferdselen i nasjonalparken er knyttet til fangststasjonen på Austfjordnes. Svært få av cruisebåtene seiler inn fjorden. Wijdefjorden er totalt sett mindre påvirket av menneskelig aktivitet enn andre fjorder på Svalbard som også er framhevet som særlig verdifulle. Nasjonalparken er også gjennomfartsområde for folk på vei nordover på snøskuter.

PLANTELIV

Unik vegetasjon og sjelden flora. De spesielle klimatiske og geologiske forholdene rundt fjorden gir leveforhold for unike plantesamfunn. Den høyarktiske steppevegetasjonen regnes som noe av det mest eksklusive av Svalbards vegetasjon. Den er ikke kjent fra andre steder i europeisk Arktis, og finnes heller ikke innenfor de andre verneområdene på Svalbard. Stepperørkvein, sabinegras, svalbardgras, småsøte og myrtust er eksempler på arter.

▼
Vær oppmerksom på at det er ulike regler/restriksjoner for de ulike områdene på Svalbard, og ulike regler for turister og fastboende.

Austfjordnes (GB)

Steppelandskap ved utløpet av Reinbukkdalen (AE)

Praktærfugl og ærfugl (ME)

Tuemure (AE)

NORDENSKIÖLD LAND NASJONALPARK

Vernet: 2003 **Areal:** Landareal: 1 207 km² Marint areal: 155 km²
Nordenskiöld Land nasjonalpark dekker store deler av den sørlige delen av landområdet mellom Isfjorden og Van Mijenfjorden. Sentralt i nasjonalparken ligger Reindalen, Svalbards største isfrie dal.

HISTORIE

Overvintringsfangst og mineralutvinning. Mange av kulturminnene er knyttet til russisk overvintringsfangst og noe til norsk overvintringsfangst. Flere steder er det også spor etter tidlig mineralutvinning. Et eksempel er Camp Bell, et av de mange kulturmiljøene på Svalbard etter det engelske foretaket Northern Exploration Co.

LANDSKAP

Isfritt dalføre med elvedelta. Reindalen har et relativt fast elveløp, slik at store deler av dalbunnen er forholdsvis stabil. Reindalen har morener, steinbreer og forskjellige rasfenomener av stor vitenskapelig interesse. Øverst i dalen finnes noen av de største pingoene på Svalbard. En pingo er en vulkanlignende grushaug med iskerne som oppstår i permafrosten i tilknytning til vannkilder. Området har store marine avsetninger, og Reindalselva danner et av de største marine deltaene på øygruppa. Deltaet er viktig for mange fuglearters høsttrekk.

FERDSEL

På vinterstid ferdes en del fastboende og tilreisende på snøskuter i nasjonalparken. I tillegg går snøskuter- og beltevognruta mellom Longyearbyen og Sveagruva gjennom nasjonalparken. Sommerstid er ferdselen relativt liten. Tre til fire steder besøkes av kystcruisebåtene. Nærheten til Longyearbyen og Svea gjør også at noen fotturister og jegere ferdes i området.

DYRELIV

Viktig fugleområde. Nordenskiöldkysten og nedre Reindalen er viktige områder for vadefugl, ender og gjess. Ingeborgfjellet er et stort fuglefjell. Nordenskiöldkysten og Ingeborgfjellet står på lista over viktige fugleområder i Europa (BirdLife International). Hele området er viktig for svalbardrein og fjellrev.

PLANTELIV

Unik og frodig vegetasjon. Reindalen har det største arealet med sammenhengende frodig vegetasjon på Svalbard, men berggrunnen er surere enn i andre tilsvarende områder på Spitsbergen. Nederst i Reindalen er det et stort våmarks- og deltaområde, Stormyra (ca. 100 km²), som er spesielt rikt på sjeldne torvmoser.

Camp Millar (GB)

Rødsildre (GB)

Snøspurv (PHO)

Polarmåke (GB)

Nordenskiöldkysten (GB)

Svalbardrein (ML)

NORDRE ISFJORDEN NASJONALPARK

Vernet: 2003 **Areal:** Landareal: 2 050 km² Marint areal: 904 km²

Nordre Isfjorden nasjonalpark dekker store deler av nordsiden av Isfjorden. Nasjonalparken har flere store strandsletter med frodig og artsrik vegetasjon som er viktige for mange fuglearter.

HISTORIE

Tre generasjoner fangsthytter. Nasjonalparken har kulturminner fra alle hovedperiodene i Svalbards historie. I Trygghamna er det spekkovner fra hvalfangertida samt rester etter pomorene. Området har også vært mye brukt til fangst, blant annet ut fra hovedstasjonen på Kapp Wijk som har tre generasjoner fangsthytter. Fangststasjonen er fortsatt i bruk. Nasjonalparken har også industrielle kulturminner som blant annet kullanlegget på Bohemanneset og gipsbruddet i Skansbukta.

LANDSKAP

Store strandsletter. Nasjonalparken har flere store strandsletter der løsmassene stort sett er marine strandavsetninger (Bohemianflya, Erdmannflya og Daudmannsøyra). Coraholmen og Flinholmen i Ekmanfjorden er særegne og interessante landskapsformasjoner. Det karrige, kuperte månelandskapet på den ene halvdel av holmen og frodige og flate landskapet på den andre skyldes Sefströmbreen. Breen hadde et kraftig framrykk (surge) sannsynligvis i 1896 og skjøv da løsmasser fra fjordbunnen opp på holmene.

FERDSEL

Det er betydelig ferdsel i nasjonalparken, spesielt på sommerstid. Folk fra Longyearbyen bruker området til gåse- og rypejakt og fiske etter røye. Mange turoperatører har leir i nasjonalparken for sommerturer til fots og med kajakk. Både cruisebåter på dagstur og andre kystcruisebåter bruker området. Ved gode isforhold på Isfjorden på ettervinteren er det også en del snøskuterferdsel over til Kapp Wijk og videre nordover til Ny-Ålesund.

DYRELIV

Havhest. De frodige strandslettene og en del øyer og holmer er viktige hekkeområder for fugl. Det er flere fuglefjell i området som blant annet Alkhornet. Dette fuglefjellet, sammen med den store sletta på Daudmannsøyra, står på BirdLife International sin liste over viktige fugleområder i Europa. I fjellene rundt Ekmanfjorden og Dicksonfjorden er det betydelige mengder med hekkende havhest.

Coraholmen (GB)

Svalbardrype (ML)

Kortnebbgås (ME)

Blindurt (GB)

Kapp Wijk (GB)

Polarflokk under Skansen (OHH)

PLANTELIV

Viktige våtmarksområder. Nasjonalparken har store vegetasjonsdekte arealer med stort mangfold av arter. Flere av artene som vokser her regnes som sjeldne, som for eksempel polarnyresoleie, molte, blokkebær, reinfrytler, islandstarr og sabinegras. Området har også store arealer med flere meter tykke torvavsetninger, noe som ikke er vanlig på Svalbard.

NORDVEST-SPITSBERGEN NASJONALPARK

Vernet: 1973 **Areal:** Landareal: 3 684 km² Marint areal: 6 189 km²
Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark dekker det nordvestre hjørnet av Spitsbergen. Nasjonalparken er et av de mest kontrastrike områdene på Svalbard og har svært mange viktige kulturminner.

HISTORIE

Hvalfangst og polekspedisjoner. Det var her Willem Barentsz først steg i land i 1596 etter først å ha vært innom Bjørnøya. Hvalfangststasjonen Smeerenburg på Amsterdamøya, samt Gravneset i Magdalenefjorden, der ca. 130 hvalfangere ble gravlagt, ligger i nasjonalparken. Virgohamna, med rester etter ulike nordpolekspedisjoner, blant annet Andrées ballongferd i 1897 er også her. For å gå i land i Virgohamna kreves det en dispensasjon fra Sysselmannen på Svalbard. I nasjonalparken finnes det også både norske og russiske stasjoner for overvintringsfangst samt kulturminner fra den andre verdenskrig.

LANDSKAP

Vilt og kontrastrikt. De karakteristiske spisse (alpine) fjellformasjonene her er opphavet til navnet Spitsbergen. Her finner vi også store innlandsbreer, øyer, sund og store strandflater. Nord-sør-forkastningen i Bockfjorden forklarer hvorfor det er et så tydelig skille mellom de alpine fjellene på vestsiden av fjorden og de avrundede og rødlige på østsiden.

FERDSEL

Nasjonalparken, og spesielt Magdalenefjorden, er et av de mest besøkte stedene på Svalbard, utenom bosetningene. Både oversjøiske cruiseskip og kystcruisebåter er innom her. Mellom 15 000 og 20 000 personer går i land på Gravneset i Magdalenefjorden i løpet av en kort sommersesong. Dette har ført til stor slitasje både på vegetasjonen og kulturminnene.

DYRELIV

Variert dyreliv. I nasjonalparken er det mye rev og rein og i tillegg finnes det flere røyevasdrag. Naturreservatet Moffen ligger i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark.

På Nordvest-Spitsbergen finnes det mange fuglefjell. Reinsdyrflya er et viktig leveområde for vannfugl. I tillegg er alle de stort sett revfrie øyene, blant annet de i Liefdefjorden, viktige hekkeområder for sjøfugl. Fuglereservatene Guisseeholmen, Moseøya og Skorpa har mange hekkende ærfugl og gjess.

PLANTELIV

Varmekjære planter. De varme kildene i Bockfjorden, som er rester etter kvartære vulkaner, skaper en unik botanisk lokalitet. Her vokser blant annet fjelløyentrøst, trefingerurt og kildesaltgras.

Rødnebbterne (ME)

Tysk værstasjon fra 2. verdenskrig, Signehamna (ML)

▼
Ferdsl ved kulturminner:
Alle spor etter mennesker fra før 1946 er fredet. Trå varsomt – kulturminnene kan ofte være vanskelige å få øye på. Hold deg derfor i utkanten av området om det ligger kulturminner spredt utover. Alle kulturminner har en sikringssone på 100 m i radius, der ingenting skal flyttes på, skades eller ødelegges og det er ikke tillatt å sette opp telt.

Spekkovn, Smeerenburg (SMS)

Isfjell (ML)

Polygonringer, Ruadfjorden (SMS)

SASSEN-BÜNSOW LAND NASJONALPARK

Vernet: 2003 **Areal:** Landareal: 1 157 km² Marint areal: 73 km²
Sassen-Bünsow Land nasjonalpark ligger innerst i Isfjorden, og dekker blant annet Tempelfjorden samt den enorme Sassendalen.

HISTORIE

Fredheim fangststasjon. Ved utløpet av Sassenelva ligger Fredheim, fangststasjonen som fangstmannen Hilmar Nøis bygde i 1924. Han bodde der i 38 år. Det står fortsatt tre generasjoner fangsthytter på Fredheim. I nasjonalparken finner vi også en rekke industrielle kulturminner, blant annet i Gipsvika.

LANDSKAP

Templet. Fjellformasjonen Templet, med sine karakteristiske horisontale lag, er et mye fotografert landskapselement. Området har ulike interessante velutviklede kvartærgeologiske elementer, blant annet marine avsetninger, elveavsetninger og strukturmark.

FERDSEL

Det er mye ferdsel i nasjonalparken, spesielt vinterstid. Flere turistbedrifter arrangerer daglig snøskuterturer til Tempelfjorden og Von Postbreen. En del kjører også over til østkysten av Spitsbergen. Ei seilskute ligger innefrosset i Tempelfjorden deler av vinterhalvåret. Guidede turfølger kan spise og overnatte der. Fastboende kjører gjennom nasjonalparken, både på gjennomfart nordover, og for å komme til hyttene på Vindodden. På sommertid er det en del rype- og reinjegere i området i tillegg til noe cruisebåttrafikk.

DYRELIV

Ringsel i Tempelfjorden. Tempelfjorden er et viktig kasteområde for ringsel. Om våren kan du se ringselen ligge tett innover fjordisen. Nedre del av Gipsdalen og Sassendalen er et spesielt viktig hekkeområde for gjess. Flere våtmarksområder i nasjonalparken er viktige leveområder for vadefugl. Fjelljo, polarsnipe og sandløper har et av sine få hekkeområder på Svalbard i denne nasjonalparken. I tillegg er det fuglefjell med dominans av havhest. Nasjonalparken er også et viktig område for svalbardrein, svalbardrype og fjellrev.

PLANTELIV

Aktiv elveslette. Sassendalen er svært lang og bred og har store arealer med sammenhengende vegetasjon. Sammenlignet med Reindalen er større deler av dalbunnen ei aktiv elveslette og jordsmonnet er kalkrikt. På Bünsow Land er det også arealer med frodig vegetasjon av kalkkrevende arter som reinrose og alperublom. Nasjonalparken har også plantearter med status som sårbare. Noen av disse har Svalbard som sitt eneste voksested i Europa, for eksempel polararve og trådsildre.

Havhest (GB)

Ringsel (GB)

Fjellsmelle (ML)

Issøyler, Tunabreen (OHH)

Sassendalen (GB)

Fredheim (OHH)

SØR-SPITSBERGEN NASJONALPARK

Vernet: 1973 **Areal:** Landareal: 5 030 km² Marint areal: 8 198 km²
Sør-Spitsbergen nasjonalpark dekker hele den sørlige delen av Spitsbergen. På vestsiden er fjellene spisse og høye. Østsiden er flatere og rundere. Hornsundområdet er en svært viktig trekkroute for isbjørn mellom øst og vest. Området har også mange viktige kulturminner.

HISTORIE

Hvalfangst på 1600-tallet. Området har vært viktig for menneskenes utnyttelse av Svalbard. I Gåshamna er det rester etter et hvalfangstanlegg med spekkovner samt kranier og ribbein av grønlandshval. Recherchefjorden, nord i parken, fikk sitt navn etter det franske ekspedisjonsskipet «La Recherche» som seilte langs vestkysten av Svalbard i 1839. I tillegg inneholder nasjonalparken kulturminner fra overvintringsfangst, hvithvalfangst, gruvedrift, turisme, forskning og 2. verdenskrig.

LANDSKAP

Spisse fjell. De spisse, alpine fjellene har her, som i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark, oppstått ved at Spitsbergen støtte sammen med østsiden av Grønland i tertiærperioden (65–1,8 millioner år siden). Lengre øst er det foldede og lagdelte sedimentære bergarter. Der er fjellene rundere og lavere. I innlandsområdene dominerer store bresystemer, blant annet Brepollen innerst i Hornsund.

FERDSEL

Det er en polsk forskningsstasjon ved utløpet av Hornsund. I tillegg bruker stadig flere kystcruisebåter områdene både i Hornsund og i de nordlige delene av nasjonalparken ved innløpet av Van Keulenfjorden.

DYRELIV

Isbjørnens rike. Hornsund er et svært viktig område for isbjørn. Her går det viktigste trekket mellom Storfjorden og vestkysten av Spitsbergen. Det ble tidligere utnyttet av fangstmenn. Det er flere større og mindre fuglefjell og viktige hekkeområder for ærfugl i nasjonalparken. Områdene ved Sørkappøya er et svært viktig rasteområde for trekkende fugl. Nærheten til sentrale deler av Barentshavet gjør at området også har noen av de største sjøfuglkoloniene på Svalbard. Sjøfuglreservatene Sørkapp, Dunøyane, Isøyane og Olsholmen ligger i nasjonalparken. I tillegg har parken flere gode røyevassdrag.

PLANTELIV

Produktive landområder. Kystslettene langs vestkysten er klimatisk svært gunstige. Slettene er blant de mest produktive landområdene på Svalbard. Østkysten er generelt kaldere og består stort sett av vegetasjonsløse morener og breområder.

Svalbardvalmue (JH)

Forsteinet strandlinje, Van Keulenfjorden (OHH)

Fjæreplytt (GB)

Hansbreen, Hornsund (OHH)

Isbjørn spiser sel (GB)

ISBJØRNAVTALEN:

Isbjørnavtalen fra 1973 mellom de fem arktiske landene (Russland, Danmark, Canada, USA og Norge) har som mål å bevare isbjørnen og dens leve-miljø. Avtalen freder isbjørn i hele Arktis med noen få unntak for Canada og Grønland, der inuitter driver kvotefangst. Isbjørn regnes som en truet art. Særlig klimaendringer skaper alvorlige bekymringer for artens framtid. Isbjørn lever i hovedsak av sel og er øverst på den arktiske marine næringskjeden. Dette medfører at isbjørnen i enkelte områder har høye konsentrasjoner av miljøgifter.

Det er forbudt å oppsøke eller tiltrekke seg isbjørn. Den kan være farlig, men er også sårbar.

Svalbardvettreglene

Staupbreen, Storfjorden (GB)

Brucebyen, Billefjorden (SMS)

Fjellrevhvalp (ML)

Ringgås (GB)

Alpine fjell langs Nordenskiöldkysten (OHH)

KULTURVERN KONVENSJONER **Konvensjonen om tiltak for å forby og forhindre ulovlig import og eksport**

av kulturgjenstander og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander (1970, ratifisert av Norge 2004). Den skal også sørge for at gjenstander som er stjålet blir tilbakeført, og få landene til å samarbeide for å returnere ulovlig eksporterte objekter.

Malta-konvensjonen

(1992) omhandler vern av den arkeologiske kulturarven. Europarådskonvensjon som gir regler om beskyttelse av den arkeologiske kulturarven fra alle tidsperioder.

Unidroits konvensjon om stjalne eller ulovlig utførte kulturgjenstander

(1995, ratifisert av Norge 2001). Konvensjonen gjelder for Svalbard, Jan Mayen og norske biland. Den er viktig for Svalbard på grunn av alle kulturminnene som ligger løst i terrenget.

SVALBARD I VERDEN

Svalbard og resten av Arktis har stor internasjonal betydning. Mange land har interesser her, og en rekke internasjonale avtaler, konvensjoner og samarbeid har betydning for området.

ARKTISK RÅD

Arktisk råds Biodiversitetsprogram – CAFF (Conservation of Arctic Flora and Fauna) la i 1996 fram en strategi og handlingsplan for å etablere et sirkumpolart nettverk av verneområder – CPAN (Circumpolar Protected Areas Network). Strategiene er godkjent av de åtte arktiske landene (Norge, Russland, USA, Canada, Danmark/Grønland, Finland, Island og Sverige). CPAN skal sikre vern av viktige og unike naturområder.

RAMSAR-KONVENSJONEN

Ramsar-konvensjonen om vern av våtmarker (1971) har 153 medlemsland. Den internasjonale Ramsarlisten er en oversikt over verdens viktigste våtmarker. Listen inneholder ca. 1 640 områder (2007). Fem av Svalbards 29 verneområder står på lista; Dunøyane, Isøyane, Forlandsøyane, Gåsøyane og Kongsfjorden naturreservater.

Alle områdene er opprinnelig fredet som små fuglereservater. Det arbeides med å få flere våtmarksområder på Svalbard med på Ramsarlisten.

KONVENSJONEN OM BEVARING AV VERDENS

KULTUR- OG NATURARV

UNESCO-konvensjon (1972). Konvensjonen ser på kultur og natur som en felles arv som skal overleveres til kommende generasjoner. Svalbard er foreslått som mulig nytt verdensarvområde. Den høyarktiske naturen er variert og vakker, med unike landskapsformer, geologi og økosystemer med et rikt mangfold av dyr og planter. Sammen med de feltnasjonale, godt bevarte kulturminnene, er Svalbard enestående og svært viktig i internasjonal sammenheng, og dermed godt egnet som verdensarvområde.

NATURVERN KONVENSJONER **Konvensjonen om Biologisk mangfold** (1992).

Konvensjon for bevaring av biologisk mangfold. Den første globale konvensjonen som omfatter vern og bærekraftig bruk av alt biologisk mangfold.

Washington-konvensjonen, CITES.

Konvensjon om internasjonal handel med truede dyre- og plantearter, undertegnet i 1973. Flere av Svalbards flora- og faunaarter står på listene.

Bonn-konvensjonen om vern av trekkende arter.

Konvensjonen, vedtatt i 1979, skal beskytte bestander av trekkende ville dyr som regelmessig krysser nasjonale grenser. På Svalbard omfatter konvensjonen blåhval, knølhval, grønlandshval, hvithval og finnhval samt lommer, ender, gjess, vadefugler og terner.

Strukturmark (GB)

Hvitkinngås på trekk (GB)

Turister på Gravneset, Magdalenefjorden (ML)

Isbjørn merkes av forsker (JA)

FORVALTNINGEN AV VERNEOMRÅDENE

Svalbard har en streng miljøvernlovgivning (svalbardmiljøloven) som regulerer det meste av aktiviteten på øygruppa. Verneforskriftene for hvert verneområde setter rammer for hvilke aktiviteter og tiltak som er tillatt. Naturresevarene har de strengeste bestemmelsene. De tre nasjonalparkene som ble opprettet i 1973 har noe strengere bestemmelser enn de som ble opprettet i 2003 og 2005. Hovedforskjellen er reglene for motorisert ferdsel, jakt og fangst.

FORVALTNINGSANSVAR

Sysselemanden på Svalbard har ansvaret for den daglige og praktiske forvaltningen av verneområdene på Svalbard. Sysselemanden utfører dette arbeidet på oppdrag fra Miljøverndepartementet, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren og Statens forurensningstilsyn.

Norsk Polarinstittutt har ingen forvaltningsmyndighet på Svalbard, men har flere viktige oppgaver på øygruppa, blant annet kartlegging og overvåkning, rådgivning og forskning.

OPPSYN

Oppsyn i et område nesten like stort som Troms og Nordland fylke tilsammen er en stor utfordring. Sysselemanden på Svalbard gjennomfører oppsyn med båt, snøskuter og helikopter med utgangspunkt i Longyearbyen. Fra juni til august er tre feltinspektørpatruljer utplassert på vestkysten av Spitsbergen mellom Bellsund og Raudfjorden. Kystvakten har også oppsyn i sjøområdene, og besetningen på Bjørnøya og Hopen meteorologiske stasjoner bidrar i oppsynet av øyene.

Sysselemanden på Svalbard kartlegger slitasje på kulturminner og vegetasjon som følge av ferdsel, blant annet på Gravneset i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark.

Vi anbefaler organiserte turer, både for din egen sikkerhet og miljøets interesse. Ta kontakt med Sysselemanden dersom du skal på langtur på egen hånd. Det er meldeplikt for ferdsel over store deler av Svalbard.

Svalbardvettreglene

FORSKNING

Svalbard er svært populært blant internasjonale og norske forskere. Det er forskningsaktivitet en rekke steder på øygruppa, også i verneområdene. Flere av forskningsprosjektene er direkte knyttet til forvaltningen av verneområdene, blant annet overvåkning av isbjørn, rein, rype, ismåke og sjøpattedyr. Det er foreløpig gjennomført lite forskning på betydningen av ferdsel i forhold til forstyrrelse av dyr og slitasje på natur og kulturminner. Forskerne må søke Sysselemanden på Svalbard om tillatelse til å drive forskning. Prosjektene vurderes nøye, og det gis bare tillatelse til aktivitet innenfor verneområdene dersom den ikke kan utføres utenfor. I tillegg til forskningsaktiviteten i seg selv, vurderes også miljøbelastningen knyttet til logistikken (helikopter, båt med mer). Svalbard Science Forum koordinerer forskningen på Svalbard. Les mer på www.ssf.npolar.no og www.svalbard.miljostatus.no

TURISME OG FRILUFTSLIV

Svalbard besøkes av stadig flere turister, i 2008 besøkte ca. 60 000 turister øygruppa. Den individuelle ferdselen til fots og med privat båt i verneområdene har holdt seg relativt stabil de siste årene. Det samme gjelder snøskutertrafikken i nasjonalparkene på sentral-Spitsbergen. Cruisebåtutturen på Svalbard har derimot både økt og tatt i bruk nye områder, ikke minst i verneområdene. Det er en utfordring å passe på at ferdselen skjer på en miljømessig forsvarlig måte, slik at vegetasjon, dyreliv og kulturminner ikke påvirkes unødvendig. I fuglereservatene på Mofen og Bjørnøya naturreservater er det ferdselsbegrensninger i sommermånedene, og på Kong Karls Land i Nordaust-Svalbard naturreservat er det ferdselsforbud hele året. Ilandstigning i Virgohamna krever tillatelse fra Sysselemanden på Svalbard. For å hindre slitasje, er gravhaugen og spekkovnene på Gravneset i Magdalenefjorden gjerdet inn. Det vurderes nå om det i enda sterkere grad er behov for å styre ferdselen utenom områder som er sårbare og spesielt viktige for natur- og kulturverdiene, til mer robuste områder.

SVALBARDPORTEN

Svalbardporten er et informasjonssenter som ligger i Svalbard Forskningspark i Longyearbyen. Det inkluderer Sysselemandens miljøinformasjon, turistinformasjon for Svalbard og Svalbard Museum. Her kan du få nyttig informasjon om Svalbards naturmiljø og kulturminner, regelverk og sikkerhet.

Isbjørniskilt (ML)

Kast ikke søppel i naturen. Etterlat ingen varige spor. Den usynlige turist kan ingen være – men vi ser gjerne at du prøver.

Svalbardvettreglene

Sysselemanden på Svalbard:
www.sysselemanden.no

Norsk Polarinstittutt:
www.npolar.no

Riksantikvaren:
www.riksantikvaren.no

Direktoratet for naturforvaltning:
www.dirnat.no

Andre nyttige linker:
www.svalbard.npolar.no

DET TILKOMMER NORGE Å HÅNDHEVE,
TREFFE ELLER FASTSETTE PASSENDE
FORHOLDSREGLER TIL Å SIKRE BEVARELSEN
OG – OM NØDVENDIG – GJENOPPRETTELSEN
AV DYRE- OG PLANTELIVET INNEN DE
OMRÅDER OG DERES TERRITORIALE
FARVANN...

(SVALBARDTRAKTATEN, 1920)

